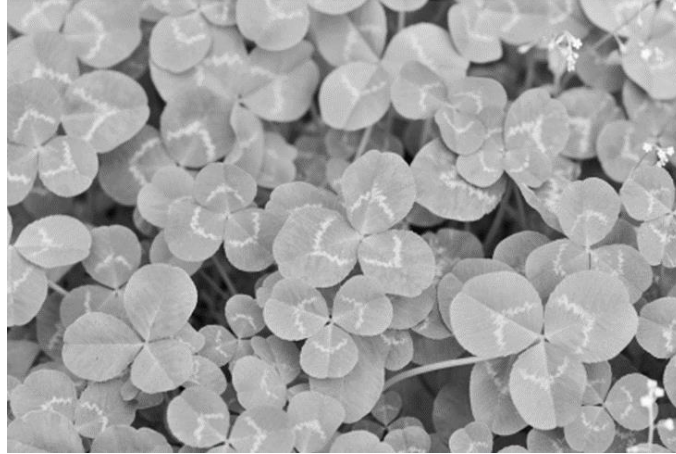

In de serie - Mag het een beetje minder? een beetje minder geluk?

5 september 2021

Voorgangers Ad de Gruijter (overweging) en Heleen Goddijn

Lied **Je zou gelukkig willen zijn**

(t. Huub Oosterhuis, m. Antoine Oomen) Psalm 112 vrij

Inleiding thema

'Je zou gelukkig willen zijn', zongen we. Toevallig publiceerde afgelopen vrijdag het CBS [NOS journaal 3-9-2021] de uitslag van een groot onderzoek naar de geluksbeleving onder jongvolwassenen. 23,8 % zou ongelukkiger zijn dan ooit vergeleken met eerdere onderzoeken. Een dieptepunt in de mentale gezondheid. Geluk zou toch gewoon moeten zijn?

Psychiater Esther van Fenema stelde eerder eveneens vast dat het vooral jongeren zijn die zich toenemend ONgelukkig voelen door 'het onlinebombardement' op social media met successen, want als je daaraan niet mee kunt doen omdat je weinig tot niets te melden hebt....(Trouw 7-8-2021). 'Toen was geluk heel gewoon' is de titel van een Nederlandse televisieserie die werd uitgezonden tussen 1994 en 2009. Daarna nog vaak herhaald. Een nostalgische terugblik op voorbije jaren. Maar wat moeten we aan met het geluk van voorbij en van anderen. Ik wil ook graag gelukkig zijn – nu! Maar hoe dat gaat en hoe dat moet, dat weet ik ook niet.

En dan uitgerekend nu een viering over 'minder geluk?' - met een vraagteken. Kan dat wel wanneer we die CBS uitslagen serieus nemen?

De neiging, ook van mij, is om te verlangen naar méér geluk, ook al weet ik dus niet goed hoe dat gaat en hoe dat moet. want ouderen kennen nog precies het antwoord op nota bene de éérste vraag uit de oude [rk] catechismus die luidde:

Vraag:

Waartoe zijn wij op aarde?

Antwoord:

Wij zijn op aarde om God te dienen en daardoor hier en hierna maals gelukkig te zijn.

Daar staat het gewoon zwart op wit.

Gelukkig zijn dus... tot en met het hierna maals. Nu hebben wij de handen al vol aan hier en nu en met het hierna maals wordt door de meesten bedoeld: morgen na vandaag.....

Ik heb het antwoord uit mijn hoofd geleerd en daarna ben ik het al gauw vergeten omdat ik denk dat je geloof niet kan samenvatten in een boekje met vragen waarop klip en klare antwoorden bestaan, een handleiding voor het leven als het ware en dan nog wel over geluk. Het speelde allemaal lang geleden,dacht ik.....

totdat niet zo lang geleden in mei 2019 ! de 'gewone' catechismus' verscheen vanuit de protestantse traditie, onder redactie van universitair docent systematische theologie Theo Pleizier. 100 vragen en 100 antwoorden! [*] En hoe luidt in déze recente uitgave de eerste vraag?

Waarin vind je jouw geluk?

Antwoord:

Mijn geluk is dat Jezus Christus mij gevonden heeft.

Vraag 2:

Ga jij niet zelf over je geluk?

Antwoord:

Gelukkig niet!

Dat bezig zijn met geluk lijkt wel een obsessie in die catechismussen,maar niet alleen daar.

In allerlei onderzoeken scoren Europeanen hoog op de vraag naar: Hoe gelukkig voel jij je? Daar wordt steeds weer onderzoek naar gedaan. Gelukkig worden blijkt in de samenleving een belangrijk streven.

Nederlanders scoren op de geluksbarometer gemiddeld 7.5 ! Maar nu dan die recente CBS uitslag! De 'geluksmarkt' speelt driftig in op ons geluksverlangen en wil ons via de dagelijkse reclamegolf doen geloven dat we ons geluk zelf kunnen máken, wanneer we ingaan op aanbiedingen die het geluksgevoel zouden bevorderen en wanneer we 'good looking' producten aanschaffen tot en met de antirimpelcrème, zodat je, eenmaal gepensioneerd, er nog jong en happy uitzien kunt genieten van wat ooit heette: 'Het Zwitser leven gevoel' wat lijkt te bestaan uit één ononderbroken reeks gelukservaringen'.

Gelukservaringen worden dagelijks gedeeld op sociale media , op Facebook en Instagram [Kijk eens waar ik nu weer ben.... wat ik nu weer meemaak..... voor elkaar gekregen heb], alsof het leven uit alleen maar uit een reeks van geluksmomenten bestaat.

Maar niet iedereen kan dagelijks 'topervaringen' delen en dan zijn er de tegenslagen in het leven die aan niemand van ons voorbijgaan.

De illusie van de maakbare geluks-werkelijkheid berooft het begrip 'geluk' van zijn eigenlijke betekenis .

De entertainment- en geluksindustrie richt zich op het vluchtige platte geluk, op 'leukigheid'.

Dat woord 'leukigheid' is van de bekende Belgische psychiater Dirk de Wachter. Hij schreef een boek: 'De kunst van het ongelukkig zijn' en ook hij verhaalt over geluk als..... een obsessie!

We zijn er teveel mee bezig.

Mag het wat minder? is de titel van deze viering! Maar WAAROM EN HOE DAN?

We wensen elkaar immers zo vaak geluk toe.

Ik wilde ook graag gelukkig zijn. Maar ik wist niet goed meer hoe dat gaat en hoe dat moet. En jij?

Bidden wij:

Dat wij de bron van geluk mogen vinden

Vinden wij onszelf

Dat wij de bron van geluk mogen zoeken

Zoeken wij de ander

Dat wij de bron van geluk mogen delen

Delen we - leven met elkaar

Dat wij de bron van geluk mogen koesteren

Koesteren we het genoeg van het kleine

Dat wij de bron van geluk brengen bij wie ongelukkig zijn

Dat geluk hen mag toevallen

Dat wij de bron van geluk leven

Leven om hier én hierna gelukkig te zijn

Dat dit waar mag worden

Lied Altijd Aanwezige

Lezing Psalm 128 – uit 150 Psalmen vrij, Huub Oosterhuis uitg. Ten Have [2011, 2e druk]

Man, vrouw, hier geboren,
maar ook jij vreemdeling, bijwoner
binnengesmokkeld meisje
aan de pooier verkocht

met zovelen als je bent:
gezegend.

Mannen, met je eigen handen
verdien je je brood
vrouwen, zwaar als druiventrossen –
je dochters wuivende palmen
je zonen olijftakken
rondom je tafel

tel je zegeningen – wat is geluk?
Zo moge het zijn en duren
hier in het land waar je woont
in steden dorpen gehuchten

tot in de uithoeken
van deze wereld.

Voor en burens en je buurt
zing vrede
voor je kindskinderen en hun geliefden

vrede op aarde, nu.

Lied Hoor je mij? – psalm 16 vrij

Lezing: Mattheus 5,1-9;10a [NBV] ; 5, 10 b [BGT]

¹Toen Jezus de mensenmassa zag, ging hij de berg op. Daar ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. ²Hij nam het woord en onderrichtte hen:

³Gelukkig wie nederig van hart zijn,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

⁴Gelukkig de treurenden,
want zij zullen getroost worden.

⁵Gelukkig de zachtmoedigen,
want zij zullen het land bezitten.

⁶Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.

⁷Gelukkig de barmhartigen,
want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

⁸Gelukkig wie zuiver van hart zijn,
want zij zullen God zien.

⁹Gelukkig de vreedstichters,
want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

¹⁰Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden,
want voor hen is Gods nieuwe wereld.

Lied Wat vrolijk over U geschreven staat

Een antropoloog stelde aan de kinderen van de Xhosastam, een Bantoesprekend volk in Zuid-Afrika, voor een spel te spelen, een wedstrijdje eigenlijk. Hij plaatste een mand vol fruit onder aan een boom en op zijn teken zouden ze dan naar die mand rennen. De winnaar, de snelste, won het lekkere fruit. Toen hij het startteken gaf pakte alle kinderen elkaars hand en renden samen naar de fruitmand waar ze in een kring omheen gingen zitten. Op zijn vraag waarom ze er zo samen naartoe gerend waren antwoordden ze: 'Hoe kan één van ons gelukkig zijn als al de anderen verdrietig zijn?' En ze riepen 'UBUNTU', en dat betekent in de Xhosacultuur: Ik ben omdat wij zijn. Vertaald naar dat spelletje: Ik ben gelukkig wanneer wij gelukkig zijn.

.....Ze waren de gelukkige eigenaren van een hotel-restaurant in Valkenburg met jaarlijks terugkerende gasten. Ook dit jaar waren ze na de lockdown vanwege corona weer volgeboekt. Het ging ze goed. Je zou zeggen: Het geluk straalde ze tegemoet.

.....En toen kwam de overstroming.....

Een paar dagen later waren zij en tientallen anderen in de straat bezig de verwoeste en onbruikbare inboedel op straat te zetten, voor zover al niet meegenomen door de kolkende waterstroom.

'Gelukkig hebben we elkaar nog' en zijn er geen doden of gewonden gevallen', zei de eigenaresse.

'Gelukkig hebben we elkaar nog.' [UBUNTU – Ik ben omdat wij zijn].

Dat je er bent voor en met elkaar, maakt alles wat je *hebt* en verliezen kunt van minder belang.

Geluk is vooral een ZIJNS ervaring, niet zozeer een ervaring van hebben.

Over dit onderscheid schreef de bekende filosoof Gabriël Marcel [1889 – 1973] être et avoir (hebben en zijn - 1935) - waar ligt het accent?

Je kunt geluk ervaren, maar het 'hebben', het je toe-eigenen, in bezit nemen???

Kerkvader Augustinus zegt: 'Geluk is blijvend verlangen naar wat je al hebt.'

En de filosoof-theoloog Søren Kierkegaard meldt ons: 'De deur van het geluk gaat niet naar binnen open zodat je erop af kunt stormen en hem openbeuken, hij gaat naar buiten open...en dus is er niets wat jij eraan kunt doen.'

Geluk is hier dus iets wat je toe-valt..... en waar je op hoopt of naar verlangt.

Zoals ook ouders laten blijken wanneer ze tegen hun kinderen zeggen: Wat je ook worden wilt later of wat je ook gaat doen.... als je maar gelukkig wordt.....Ik mag hopen dat dit vroeger ook tegen jou is gezegd.

Wie veel ervaringen en momenten van geluk kent, is een geluksvogel [een mazzelaar, bofkont, zondagskind].

En wie *alleen maar geluk* kent is een 'Guus Geluk' maar die bestaat natuurlijk alleen in stripverhalen.

Psychiater Dirk de Wachter zegt dat we een 'obsessie' met geluk hebben.

Dit doet denken aan de film 'The bucket list' uit 2007 [VS; regisseur Rob Reiner] die aangemerkt wordt als avonturenfilm, maar tevens als komedie én als drama. En dat klopt allemaal.

Een zakenman en een monteur ontmoeten elkaar op de kamer van een ziekenhuis. Beiden hebben ongeneeslijke kanker. Beiden zijn terminaal en hebben nog een half jaar tot een jaar te leven.

Een van hen heeft in zijn broekzak een lijstje, zeg maar een bucketlist, waarop staat wat hij nog allemaal meegemaakt en gedaan wil hebben voordat hij zal sterven.

Beiden sluiten vriendschap en in sneltreintempo werken ze beiden hun bucketlist af om eruit te halen wat er nog in zit,aan 'gelukservaringen'.

waaronder: skydiven, een tattoo laten zetten, autoracen, op safari gaan, een piramide beklimmen en met een motor over de Chinese muur rijden.

Een ratrace om uit het leven nog zoveel mogelijk 'geluksmomenten' en 'topervaringen' te halen.

Maar als ze daarna thuis komen merken ze dat ze toch het gelukkigst zijn aan de keukentafel of in de tuin samen met hun gezin.

Beiden overlijden en hun urnen staan op de berg die ze nog hadden willen beklimmen, maar waar het niet meer van gekomen is.

Wanneer geluk staat voor: alles uit het leven halen wat erin zit voor jou, dan kun je je afvragen: is dit het dan?

Het is een oude, bekende vraag want in het Bijbelboek Prediker [2: 4,5,6,8,10,11] vraagt de auteur zich dit ook al af:

Een selectie:

4 Ik heb grootse dingen ondernomen: Ik heb voor mezelf paleizen gebouwd en wijngaarden geplant.

5 Ik heb tuinen en parken aangelegd en daarin een keur van vruchtbomen geplant.

6 Ik heb waterbekkens gegraven om een bos met jonge bomen te bevoeien..

8 Ik heb goud en zilver opgestapeld en in de rijkdom gedeeld van koningen en landen.

Ik heb zangers en zangeressen aangesteld en het genot geproefd van vele, vele vrouwen.

10 Alles wat mijn ogen vroegen heb ik ze gegund, elke vreugde die mijn hart verlangde heb ik het gegeven, en ik genoot naar hartenlust van al het goede dat ik had verworven. Het was het loon voor mijn gezwoeg.

11 Maar toen nam ik alles wat ik ondernomen had nog eens in ogeschouw, alles wat mijn moeizaam gezwoeg me opgeleverd had, en ik zag in dat het allemaal maar lucht en najagen van wind was. Het had geen enkel nut onder de zon.

Had de schrijver van het boek Prediker eveneens de ervaring dat het echte geluk eerder thuis te vinden was bij vrouw, kinderen en vrienden en niet bij zijn bucketlist die eruit bestond alles wat zijn ogen vroegen na te streven?

Rabbin Harold S. Kushner schreef een boek met de veelzeggende titel:

Niets meer te wensen en toch niet gelukkig.

De bijbel heeft óók een 'obsessie' met geluk. Maar dán versta ik obsessie als een positief begrip én als een wake up call! Het eerste vers van de eerste psalm begint er al meteen mee:

Psalm 1, 1-2

Gelukkig de mens die niet meegaat met wie kwaad doen, die de weg van zondaars niet betreedt, bij spotters niet aan tafel zit....

Psalm 40, 2

Gelukkig wie zorgt voor de armen....

Spreuken 14, 21

Wie zijn medemens veracht, is een zondaar, gelukkig hij die zich bekommert om de armen. enzovoorts.....

Wie goed doet wordt gelukkig geprezen.

Geluk is hier een belofte voor wie de Tora volgen, voor wie zich bekommeren om het geluk van de ander.

Zoals in het evangelie van Mattheus [5, 1-11] waar we naar luisterden.

Eerst begrijp ik niet wat er staat want..... hoezo 'gelukkig' degenen die treuren, 'gelukkig' degenen die vervolgd worden....? Zij zijn immers niet gelukkig!

Maar dan volg : Zij zullen verzadigd worden, zij zullen getroost worden en voor hen is Gods nieuwe wereld [BGT vertaling voor 'het koninkrijk van de hemel'].

Dat juist zij alsjeblieft mogen delen in het echte geluk! wordt in de 'zaligsprekingen uitgeroepen.

Zaligsprekingen! Zo noemen wij deze tekst maar in het Grieks staat 'Makarios' en dat betekent ook geluk én 'gezegend zijn'.

De obsessie die de bijbel heeft met 'geluk' bestaat erin dat het om het geluk gaat van degene voor wie het nog niet is weggelegd zoals we ook hoorden in de bewerking van psalm 128 in de eerste lezing:

Man, vrouw, hier geboren,
maar ook jij vreemdeling, bijwoner
binnengesmokkeld meisje
aan de pooier verkocht
met zovelen als je bent:
gezegend!

Streven naar dit geluk levert een andere 'bucketlist' op dan in de gelijknamige film of in het boek Prediker.

Laatst zei iemand:

Het gezegde 'Verbeter de wereld, begin bij jezelf'... daar klopt niks van!

Het moet zijn: 'Verbeter de wereld – begin bij de ander.'

Dan krijg je 'geluk'erbij.

Psychiater Dirk de Wachter scherpt het aan:

Streven naar geluk als levensdoel is een vergissing.

Streven naar zin en betekenis is waar het leven om draait.

Ik wilde ook graag gelukkig zijn. Ik wist dus niet goed hoe dat gaat en hoe dat moet [maar het was natuurlijk de verkeerde vraag]. Ik liep net als Prediker - wie weet - achter zo'n bucketlist aan.

'UBUNTU' !

'Hoe kan één van ons gelukkig zijn als al de anderen verdrietig zijn?

'Dat we elkaar nog hebben en er voor elkaar mogen zijn'

zeiden de eigenaren van een hotel-restaurant in Valkenburg na de overstromingen.

Het geluk dat je toevalt, zomaar...

daarvan wens ik ons oneindig veel toe vandaag en tot en met hierna....

Lied Gelukkig allen die uw wegen gaan, Psalm 119, 1-8 vrij

Voorbeden

Wat kunnen we nog bidden

Nu in een week tijd alle hoop op vrijheid is weggevaagd door de macht van het kwaad

Zoveel mensen in Afghanistan tot wanhoop gedreven?

Het woord geluk uit een andere tijd lijkt te stammen?

Misschien alleen nog

Ontferm je over hen

Over de mensen die met gevaar voor eigen leven de vrijheid hoog houden

Dat er ooit een uitweg komt

Zelfs al weten we totaal nog niet hoe

Dat we onze overheid blijven aansporen alles te doen wat nog maar kan

Dat zij zich ontfermt over slachtoffers, vluchtelingen

Hun oren niet laten hangen naar de roep van eigen volk eerst

Van mijn geluk gaat voor dat van de ander

Bidden wij om barmhartigheid

Dat omzien naar een ander de norm wordt

Dat daar het geluk schuilt

Bidden wij om zachtmoedigheid
Dat goed wonen en wat geld voor iedereen uitgangspunt wordt
En niet het graaien van enkelen

Bidden wij om echtheid
Dat geluk niet afhangt van de digitale schijnwereld
Maar dat kwetsbaarheid de werkelijkheid is

Bidden we om liefde
Voor wie opgesloten zit in zichzelf
In leegte en zinloosheid

Dat we de moed niet opgeven
Dat we geluk kunnen vinden in de ogen van de ander
Dat jij ons voorgaat
In licht
In waarheid
In liefde

Lied Tafelgebed Sacrament van hoop

Breken en delen

Gedicht [zondagskind \(klik voor de tekst\)](#)

Zegenwens

‘Dat we elkaar nog mogen hebben en er voor elkaar mogen zijn.’
van DIT geluk wens ik ons oneindig meer.
In alledaagsheid – wat minder groot en groots
en dat er zegen op mag rusten
hier en nu en hierna voor jou en voor ieder ander in jouw leven.

Lied Wonen overal

Literatuur:

Youtube:

Dirk de Wachter over de obsessie met geluk

<https://youtu.be/diKPF9uCuMY>

https://youtu.be/TX_dsdKNPGU